

Helse- og omsorgsdepartementet
Innvandringsavdelingen
8011 Dep. 0030 Oslo

Vår ref. #180270/1
Deres ref. 201003873-/HEGS

Oslo, 16.02.2011

Høringsuttalelse: Endringer av Prioriteringsforskriften – Helsehjelp til personer som befinner seg ulovlig i landet

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for å styrke kunnskap og samfunnsstrukturer for gjennomføring og overvåking av barns rettigheter i medhold av FNs barnekonvensjon. Norgesprogrammet i Redd Barna arbeider for styrking av barns rettigheter i Norge og overvåker brudd på barnerettighetene, med spesielt fokus på sårbare grupper barn.

Redd Barna er i utgangspunktet positiv til at Helse- og omsorgsdepartementet ønsker å tydeliggjøre og rettighetsfeste helsehjelp til voksne og barn som oppholder seg ulovlig i landet, men vi er sterkt kritisk til de kriteriene som knyttes til retten til helsehjelp. I det følgende vil vi vurdere forslaget spesielt i forhold til barns rett til helse. Spesielt vil vi kommentere punkt 6.2 om helsehjelp til barn og punkt 6.7.1 om finansiering og betaling for helsehjelpen. Forslaget er vurdert i lys av FNs konvensjon om barnets rettigheter, som er inkorporert i norsk lovgivning gjennom menneskerettsloven. Barnekonvensjonen går foran norsk lovgivning der den sikrer bedre rettigheter for barnet.

Redd Barna mener departementet ikke sikrer barns rett til helse i tråd med barnekonvensjonens artikkel 6 og artikkel 24 når det foreslås å begrense retten til helsehjelp for barn som oppholder seg ulovlig i landet. Helsehjelp er en menneskerett som må vurderes uavhengig av oppholdsstatus eller innvandringspolitiske hensyn. Redd Barna mener at en begrensning av disse barnas rett til helsehjelp både er i strid med ikke-diskrimineringsprinsippet i barnekonvensjonens artikkel 2 og prinsippet om barnets beste i artikkel 3.

Helsehjelp til barn (jf. pkt. 6.2)

Redd Barna er kritisk til at det gjøres forskjell på denne gruppens rett sammenlignet med norske barn. Departementet viser til barnekonvensjonens artikkel 24 nr.1 der det er stadfestet at *"barn har rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og til*

behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering” for så å påpeke at dette må leses opp mot ressurshensyn. Det er ikke akseptabelt i et barnerettslig perspektiv at ressurshensynet gjøres gjeldende for en gruppe barn. Staten forplikter seg til å ta avgjørelser med hensyn til barnets beste og gi alle barn det tilbudet de har behov for uten å diskriminere.

I artikkel 24 nr.2 står det spesifikt at: *”Partene skal arbeide for full gjennomføring av denne rettighet og skal særlig treffe egnede tiltak for å:*

b) sikre at det ytes nødvendig helsehjelp og helseomsorg til alle barn...” (vår understrekning).

Vi viser videre til barnekonvensjonens artikkel 2 og 3 som fastslår at konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, etc og at *”ved alle handlinger som berører barn som foretas av offentlige myndigheter... skal barnets beste være et grunnleggende hensyn”*.

Det er i forslaget lagt vekt på at saklig forskjellsbehandling ikke vil være konvensjonsstridig. Redd Barna kan ikke se at det anføres hvilken saklig grunn det er til å begrense barn uten lovlig opphold sin rett til helsehjelp i sammenlikning med andre barn i Norge. Underliggende argumenter her kan være av innvandringspolitisk karakter og det understrekes at slike hensyn ikke kan anføres der de går på bekostning av barnets beste. FNs barnekomité har i sin ”General Comment nr. 6”, om behandlingen av enslige barn uten følgespersoner utenfor deres opprinnelige hjemland, slått fast at argumenter som ikke er basert på rettigheter, som f.eks. slike som går på generell innvandringskontroll, kan ikke settes foran hensynet til barnets beste (jf. pkt. nr. 86).

Et barn som oppholder seg på norsk jord, enten det er lovlig eller ulovlig, skal dermed ha samme rett til helsehjelp som norske barn.¹ Og ikke *”tilnærmet”* samme rett. På dette punktet har også FNs barnekomité ved flere anledninger kritisert land som ikke regner helsehjelp som en rett for barn uten lovlig opphold på lik linje med andre barn.

Redd Barna er kritisk til at departementet likestiller voksne og barn ved vurderingen av utreise. Når departementet uttaler at det ved avgjørelsen av om helsehjelp skal gis, på samme måte som ved vurderingen av voksne, ses hen til at barnet er ulovlig i landet og således forutsettes å forlate det i løpet av kort tid tas det ikke høyde for at barn ikke tar selvstendige beslutninger om retur. Det er ikke rimelig å forutsette at barn har mulighet til å forlate landet på selvstendig grunnlag og det blir derfor galt å knytte vurderingen av helsehjelp opp mot utreise når det gjelder barn.

---

¹ Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge. Universitetsforlaget. s. 156

Helsepersonellets vurdering

Redd Barna ønsker å påpeke at helsepersonell skal ta en helsemessig vurdering uavhengig av en persons oppholdsstatus og at kun alvorlighet i sykdom skal styre type tjeneste som tilbys.

Departementet foreslår at alle personer under 18 år som oppholder seg i riket skal ha rett til helsehjelp med mindre særskilte forhold etter en konkret vurdering tilsier at helsehjelpen ikke skal ytes. Likeledes sier departementet at det må tas i betraktning ved igangsettelse av behandling at barnet antas å forlate landet snarlig, og at det må vises særlig skjønn ved igangsettelse av behandling som krever langvarig oppfølging. Det legges dermed opp til at helsepersonell skal avgjøre om helsehjelp skal gis til barnet i forhold til utreisefristen. Dette er en vurdering helsepersonell av flere grunner ikke kan eller skal måtte gjøre.

- 1) Et sykdomsforløp varierer fra pasient til pasient og det vil i mange tilfeller stille helsepersonell i en vanskelig posisjon, også etisk, å måtte anta om behandlingen kan vente eller ikke.
- 2) Helsepersonell kan ikke forventes å ha kunnskap om muligheter for behandling eller kvalitet i returlandet, og på samme måte barnets tilgang til eventuell behandling i hjemlandet.
- 3) Det kan ikke kreves at helsepersonell skal måtte drive inn opplysninger om utreisefrister fra pasienten. Redd Barna mener at dette både er misbruk av deres tid og kompetanse. Det er dessuten på det rene at utreisefrister ofte ikke overholdes av forskjellige grunner. Det kan være at det er vanskelig å skaffe reisedokumenter, eller at personen ikke reiser frivillig og ikke kan tvangsreturneres av PU. Dette er forhold som helsepersonell ikke skal måtte forholde seg til. Det tilhører utlendingsfeltet og skal ikke innblandes i helselovgivningen.

Høy terskel for å yte helsehjelp

Departementet foreslår at alle som oppholder seg i rike skal ha rett til *"øyeblikkelig hjelp"* og *"helsehjelp som ikke kan vente uten fare for nært forestående død, varig sterkt nedsatt funksjonstilstand, alvorlig skade eller svært sterke smerter"*. Redd Barna mener at terskelen her er satt for høyt og at det er fare for at mange alvorlig syke og kronisk syke ikke vil få den helsehjelpen de trenger.

Redd Barna er i tillegg bekymret for konsekvensene dette kan ha for barn som har foreldre som er syke. Hvis foreldre er syke, har smerter eller psykiske lidelser kan dette ofte gå utover deres evne til å utøve sin foreldrerolle og dermed ha konsekvenser for barnas helse og omsorg. Redd Barna ønsker her å bemerke at for mange sykdommer og psykiske lidelser er det nødvendig med forebyggende behandling og rehabilitering for å forhindre at tilstanden blir kritisk. Vi henviser til Barnekonvensjons artikkel 18 nr. 2 der det slås fast at staten skal *"yte egnet bistand til foreldre og verger når de utfører sine plikter som barneoppdragere, og de skal sørge for utvikling av institusjoner, ordninger og tjenester"*

innen barneomsorg”. Helsehjelp til foreldre for å sikre at foreldre klarer å gi barn tilstrekkelig omsorg bør også sees i lys av denne bestemmelsen.

Redd Barna mener dessuten at det vil være medisinsk uforsvarlig å nekte pasienter nødvendig helsehjelp på grunn av forventet utreise. Personer som skal reise ut av landet vil kunne oppleve at situasjonen blir ekstra vanskelig når utreisen nærmer seg. Dette kan sette personen selv og spesielt deres barn i en uholdbar situasjon under og etter utreisen dersom utreise tidspunktet blir avgjørende for vurderingen. Det må i slike tilfeller legges vekt på å sikre gjennomføringen av utreisen på en helsemessig forsvarlig måte. Hensyn til å sikre foreldrenes omsorgsevne i forbindelse med utreisen må veie tungt.

Barns rett til forebyggende helsetjenester og oppfølging er meget viktig og ikke nevnt spesifikt i departementets forslag. Forebyggende helse er avgjørende for å fremme et barns utvikling og fremtidig god helse. Redd Barna mener derfor at helsekontroll etter kommunehelsetjenesteloven bør sikres også for papirløse barn. Oppfølging og kontroll av barns helse og utvikling gjennom helsestasjonene og skolehelsetjenesten er vesentlig for at myndighetene skal kunne ivareta sine forpliktelser til å sikre disse barnas rett til helse og utvikling, samt vern mot misbruk og omsorgssvikt. Dette gjelder også for barn som er psykisk eller fysisk utviklingshemmet som i følge barnekonvensjonens artikkel 23 har rett til særlig omsorg og tilrettelagte helsetjenester. Oppfølging og habilitering i tidlige livsfaser er spesielt viktig når det gjelder barn som er funksjonshemmet. Disse rettighetene bør presiseres og sikres i departementets forslag.

Utviklingen av parallelle systemer

Departementet legger i punkt 6.3 om helsehjelp til gravide kvinner som befinner seg ulovlig i landet, vekt på at dette tilbudet ikke bør være på et lavere nivå, da dette vil skape et parallelt helsetilbud som vil medføre vansker for helsepersonell å håndheve. Redd Barna er positive til denne vurderingen og mener løsningen for gravides rett til helsehjelp er god. Redd Barna understreker at de samme argumentene gjør seg gjeldende for hele forskriftens virkeområde. Vi vil understreke at det er svært uheldig at det for barn utvikles et system der retten til helsetjenester er tosporet. Et slikt todelt system vil ikke være oversiktlig for verken brukere eller helsepersonellet og det foreslåtte systemet vil gi usikkerhet i praksis.

6.7 Andre Spørsmål

6.7.1. Finansiering og betaling for helsehjelpen

Redd Barna er enig i at det ikke bør være anledning til å kreve forhåndsbetaling for helsehjelp. Vi er dermed uenig i at tjenesteyter skal måtte føre som eget tap de beløp det ikke er mulig å inndrive fra pasienten. Vi er bekymret for at en slik ordning vil kunne føre til at personer uten lovlig opphold nektes helsehjelp, eller at terskelen heves for å yte hjelp

hvis det er muligheter for at betaling ikke kan gis. Dette kan få meget alvorlige konsekvenser for pasienten.

Videre kan personer vegre seg for å oppsøke helsehjelp om de vet at de ikke kan betale. Det er allerede dokumentert gjennom Helsesenteret for Papirløse, som drives av Røde Kors og Kirkens Bymisjon, at foreldre venter lengre med å ta med barn til offentlige helsetjenester når de vet at de ikke kan betale. Dette setter barns helse i direkte fare, da helsehjelpen ytes ved et senere tidspunkt i sykdomsforløpet.

Redd Barna mener at helseklinikker og leger ikke skal måtte dekke utgiftene dersom pasienter ikke er i stand til å betale. Dette bør dekkes av staten, gjennom en statlig garanti, som sikrer at tjenesteytere får dekket utstående regninger. Dette vil forhindre at pasienter risikerer å ikke få nødvendig helsehjelp om de ikke har mulighet til å betale eller at terskelen for å yte hjelp blir høyere ved utreisefrist pga. manglende innkrevingsmuligheter når pasienten er i utlandet. En slik garantiordning vil bidra til å sikre lik rett til behandling.

Informasjon om rett til helsehjelp

Redd Barna er opptatt av både voksne og barn vet hvilke rettigheter de har til helsehjelp. Det er en forutsetning for å få rettigheten at brukerne oppsøker helsetilbudene. Staten er forpliktet til å informere om rettighetene i medhold av barnekonvensjonen jf. artikkel 42 der det står at *"partene forplikter seg, gjennom egnede og aktive tiltak, til å gjøre konvensjonens prinsipper og bestemmelser alminnelig kjent både for voksne og barn"*. Papirløse barn er en svært sårbar gruppe som vi med det rette kan anta at har liten tilgang til offentlig informasjon. Det er statens ansvar å sikre nødvendig tjenester og rettigheter og tilrettelegge informasjon slik at den blir tilgjengelig også for denne gruppen.

Redd Barna søker i dag midler til å utvikle og distribuere en enkel og lett forståelig brosjyre om papirløse barns rettigheter i Norge. Denne skal distribueres til papirløse barn og foreldre, samt ansatte i den kommunale tjenesten. Målet er å gjøre papirløse barn og voksne bedre kjent med deres rettigheter i Norge og dermed også bidra til å stryke oppfyllelsen av rettighetene.

Med vennlig hilsen

Tove Wang
Generalsekretær
Redd Barna

Christine Rackwitz
Rådgiver
Redd Barna

